

СТАНОВИЩЕ

по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

на докторант **Нако Петков Наков**

в докторска програма „Свещено Писание на Новия Завет“ от професионално направление 2.4.

Религия и теология, Богословски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“,

Становището е изготвено от доц. д-р **Галия Вълчева Йорданова**, ШУ „Еп. Константин Преславски“, като член на научното жури по процедурата.

1. Данни за дисертанта

Нако Петков Наков е редовен докторант, отчислен с право на защита в Катедра „Библистика“ при Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Неговата дисертация е на тема „*Литургични аспекти в книга Откровение на Св. Йоан Богослов (глави 4 и 5)*“.

От представената автобиография е видно, че дисертантът има завършени, първо, *Международни икономически отношения* в УНСС, а след това ОКС – „магистър“ по две програми в Богословския факултет при СУ „Св. Кл. Охридски“, което говори за подчертан интерес към науката и академичното надграждане.

Дисертантът Нако Наков има завършено корпоративно обучение в Белгия на тема: „*Лидерите изграждат победители*“, а владенето на няколко чужди езици (английски, руски и френски) предполага безпроблемното ползване на научна литература в оригинал, което подпомага научно-изследователската му дейност.

В периода 1999-2000 г. преподава *Управленско счетоводство* в Нов български университет.

Научните му публикации по темата на дисертацията са три на брой.

Представените документи по процедурата отговарят на изискванията на ППЗРАСРБ и са добре подредени и комплектовани. Те удостоверяват необходимите академични и практически качества и постижения на докторанта Нако Наков в областта на богословската наука като цяло.

2. Обща характеристика на научните трудове и постижения на докторанта

Научните трудове на докторант Нако Наков имат отношение към Новозаветното богословие.

Рецензияният труд се състои от предговор, увод, три глави, заключение, използвана литература. Има обем от 200 стр. Използваната литература е с внушителен обем от общо 150 заглавия, от които 64 заглавия на кирилица и 86 заглавия на латиница.

Предмет на дисертационния труд е небесното богослужение и наличието на литургични аспекти в текстове в глави 4 и 5 на книга Откровение, както и съвременни тълкувания на книгата, и специализирани изследвания на описаните там видения от литургична гледна точка. Обект на предложеното дисертационно изследване е текстът на книга Откровение с акцент върху глави 4 и 5. Целта на научното изложение е да се проследят, интерпретират и представят литургичните и сакраментални елементи в книга Откровение (гл. 4-5). Докторантът се спира върху източници, използвани в книга Откровение, свързани с юдейските и християнски литургични практики, съвременни на тази книга, както и книгите на Стария Завет и юдейската апокалиптична книжнина.

Според мен поставените цели точно кореспондират със задачите. Най-важни от тях са: да се проследи и установи литургичното измерение на виденията, описани в книга Откровение (гл. 4-5); да се определят и анализират литургичните и сакраментални елементи в текста на гл. 4-5 на книга Откровение и да се установи връзката им с останалата част от книгата. Анализира се какви са вижданията за небето (небесния свят), когато книга Откровение била написана, особено какви са юдейските предания за небето като място на Божието седалище в небесния храм. Прави се опит да се установи до каква степен юдейската синагогална практика в I-ви век повлиява богослужението на древната Църква и книга Откровение.

Интересна е *хипотезата* на дисертационния труд, а именно: че небесното богослужение в книга Откровение и богослужението в древната Църква носят общи елементи дотолкова, доколкото имат общ корен в юдейското богослужение, познато от Йерусалимския храм и синагогата.

В увода авторът обосновава избора и актуалността на изследването, обекта, предмета, целите и задачите; поставя хипотеза и разкрива методиката на изследването. Задълбочено и ясно е проследено разработването на предмета на изследването в светоотеческата и съвременната научна литература.

В първа глава са представени исагогически данни за книга Откровение. Засегнати са въпросите за авторство, време и място на написване; мястото на книга Откровение в новозаветния канон. Представено е съдържанието на книгата и са изложени основните идеи и теми в нея. Докторантът в стегната форма е обобщил видовете тълкувания на книга Откровение: историческо, есхатологично, църковно-историческо, духовно, еkleктично и др. Направено е сравнение между юдейската апокалиптична книжнина и Откровението на св. ап. Йоан Богослов.

Втората глава е онасловена „*Книга Откровение на св. апостол Йоан Богослов и християнското богослужение*“. В нея се разглеждат въпросите, свързани с е посветена на древнохристиянското богослужение и корените му в юдаизма; ангелското богослужение и Църквата. Посочва се мястото на Откровението в историята на богослужението както и литургичната употреба на книгата.

Третата глава от дисертацията се занимава с Тълкуване на книга Откровение (гл. 4-5) въз основа на тълкуванията на отците на Църквата. Използван е гръцкият текст на книгата като акцентът е поставен върху наличието на богослужебни аспекти в текста и тълкуванията. Последователно и методично дисертантът проследява и анализира в детайли стиховете, имащи отношение към литургичната практика.

В заключението се правят изводи относно мястото и значението на книга Откровение в контекста на литургичното богословие. Книгата дава и богословско осмисляне на вече съществуващо богослужение в ранната християнска Църква, а от там и влиянието ѝ върху понататъшното развитие на Божествената св. Литургия. Добро впечатление прави представянето отражението на книга Откровение в християнското изкуство.

Публикациите са свързани с темата на дисертацията и добре илюстрират нейното съдържание.

Представеният автореферат отговаря на изискванията.

Във връзка с научните публикации, представени за участие в процедурата, обобщавам следното:

отговарят на минималните национални изисквания за присъждане на образователната и научна степен „*доктор*“ в научната област 2. Хуманитарни науки и професионално направление 2.4. Религия и теология (Свещено Писание на Новия Завет);

няма плагиатство, което да е доказано по законоустановения ред.

3. Съдържателен анализ на научните и научно-приложните постижения на докторант, съдържащи се в материалите за участие в процедурата

Съгласна съм с приносите, които докторант Нако Накоев представя, а именно:

Първо: за първи път в българската библеистика се прави систематизиран обзор на тълкувателната традиция, свързана с книга Откровение като това обхваща първите екзегетични коментари на творбата и се стига до наши дни.

Второ: предложеният труд допълва по отношение на недостатъчно разработени аспекти на древнохристиянските литургични практики, синагогалното богослужение и тяхната връзка с книга Откровение (гл. 4-5).

Трето: представеният труд дава възможности за едно бъдещо академично изследване върху целия текст на книга Откровение в литургичен аспект

4. Критични бележки и препоръки

В *Заключение*-то снимковия материал е много малък и сбит, би могло да се поставят по-големи и отчетливи иконографски изображения.

Като препоръка мога да отбележа, че отражението на книга Откровение в християнското изкуство вместо в *Заключение*-то би могло да се отнесе като параграф към II-ра глава и да се разработи по-пълно, за да може да даде допълнително осветляване на въпроса.

Споделените мои наблюдения са добронамерени и не променят общото ми положително впечатление.

5. Лични впечатления за дисертанта

Не познавам лично **Нако Наков**, а само чрез представената от него дисертационна разработка и публикации и затова коментирам само неговите изследователски умения. Към вече направената оценка на дисертационната разработка допълвам и много добрата езикова подготовка на дисертанта и добрия стил на изложението, което прави текстът четивен и увлекателен.

6. Заключение за докторантурата

След прочита на представените в процедурата материали, научен труд и публикации, както и след анализ на тяхната значимост и научноприложни приноси, заявявам, че научните постижения отговарят на изискванията на ЗРАСРБ докторантът **Нако Петков Наков** притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на Новозаветното богословие и може самостоятелно да провежда научни изследвания.

Заключение

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които имат своя принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд, автореферат, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „*доктор*“ на **Нако Петков Наков** в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4. Религия и теология (Свещено Писание на Новия Завет).

12.09.2024 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Галя Йорданова)